

Pácser Attila fotográfus művész

A hatvanas évek végén egy pillanatra rés támadt a diktatúra magyar képzőművészetet fedő egén, és bevillant a szabadság napsütése. Ezt követően, valami csoda folytán, a bevilanó napsütés nem tűnt el, a napsütés a magyar képzőművészetben bennragadt, egy évtizeden át megmaradt, művészek adták egymásnak, sugározták egymásra fényét.

A világ képzőművészete 1970 környékén szétrobbant. A vizuális esztétikai, megjelenítő, tárgykészítő képzőművészet ezen tulajdonságait elvesztette és a gondolati, verbális, rajta kívüli bármiben otthonra lelt. Zárójelben: a felszabadító halál is csak halál, vagyis indokolhatatlan, ostoba és rettenetes.

A napfényben fürdő magyar képzőművészetnek a felrobbanó világművészet bámulatos csoda volt. Káprázatos, izoláló, védelmező a töményen döglődő kommunizmus közepén, megkockáztatom, hogy a magyar képzőművészet legdicsőségesebb korszaka volt ez, Tolvaly Ernő, Károlyi Zsigmond, Lengyel András, Halász András, Sarkadi Péter, Galántai György, és Szentjóbó a kentaur, Erdély a kovász, Hajas Tibor, Vető-Zuzu... és felhagyok a névsorral, még legalább ötvenen voltak a hősök. A nyolcvanas évek sok felszíni változást hoztak. A világ művészeti nagykereskedelmében a konceptuális kiállítások háttérben kiárusították az összes pop-art művet, és hiány lett az „áru”.

A semmiből pillanatok alatt előjött a TransAlpin és a Heftige táblaképfestés és ennek hazai, érzelmesen szenzibilis megfelelője, és ez az összeomlással küszködő ország világbanki függőségének remek propagandaeszközévé vált, ami művészeink részéről tévelygés volt, viszont és amúgy minden szempontból kifizetődő, kellemes ügyletnek bizonyult. A felületek mögött a hetvenes évek szelleme kitartott, gyarapodott: Ádám Zoltán, Gerber, Gerhes, Vágtázó Halottkémek, Balaskó Jenő, Szkárosi, Garaczi, Sziámi, AE. Bizottság együttes, Waszlavik Gazember, König Frigyes, a Tűzoltó utcaiak és még sokukra várt a rendszerváltás. Ők pedig len a csodára vártak... E két évtized képzőművészetének történetét Pácser Attila fotói őrzik. Nyilván vannak esetleges dokumentációk, de belülről a történetet a lélegzetvétel evidenciájával ő rögzítette. Mellékesen, minden dokumentum elsüllyesztésének korában élünk, Pácser Attila anyagát óvni kell.

Pácser Attila a két évtized minden művészeti eseményének részese volt. A riporterfotós olyan, mint a vadász, nem látszik az erdőben, a jelenség részeként jelenlévő része a rögzítendőnek, ezért fotográfusként láthatatlan.

Úgy gondolom, egy ilyen hosszú, konzekvens viselkedés irracionális. Nem akarnék eszkatologikus ügyekbe belekeveredni, gondoljunk pusztán arra, hogy itt majd' száz, nem rendszertámogatott művészt emlegetünk, akiknek létét, megélhetési gondjait az események margóján folyamatosan számon tartjuk. Kérem én: gondolt valaki arra, miből él Pácser? Ugye, az angyalok nem esznek. „Halott természet” – latin nyelveken így nevezik a csendéletet. Az angyal és az elmúlás. Pácser a vadász, a fotográfus viselkedés egyik széle, és a csendélet készítő Pácser, a fotómasina használó, ennek a másik széle.

A „natura morte” a fotózás pillanatában a jelen, a múlttá váló jövő halott állapota, a már nem létező egykori jelen dokumentuma. A fotónál tárgyilagosabb, objektívebb tényközlés nem létezik. Ez a bizonyosság a virtuális világ megszületésével elvesztette pozícióját, egyedi esetlegességgé züllött. A fotográfia alól kirúgták a sámlit. Viszont a művészet halhatatlan, erről van szó ezen a kiállításon. Pácser Attila egyik észrevétlen képe egy derékszögben elfordított tetőablakot ábrázol. Az ablakból a szomszéd háztető cserepe és egy oldalról belógó világítóablak látszik. A kép az ablak alsó részét mutatja, vékony, elegáns vas szerkezet, az osztat felső, négyzetes ablakszárnya kitarva. Az ablakot derékszögben egy azonos méretű másik ablak folytatja, tűnhet úgy, mintha a kettő egybeépült volna, vagy talán lehetne egy tükör is. Ezen az ablakon egy finom nádfüggöny csüng. A kitért ablakszárny nem ér a függönyhöz, azon csak egy furesca árnyékot vet az ablak vastag keresztkötésének árnyéka mellett. Ennyi a kép, amit a művész vízszintesbe fordított, és ezzel a kilencven fokos elfordítással a néző a fentebb elmeséltekből már semmit sem észlel. Csak egy szép ritmusú absztrakt képet lát, ahol a piszkos üvegre hulló napsütéstől a megvilágított ablakfelületek világos szürkéje uralja a képfelületet. A napfénymentes ablakok sötét ultramarinlila háttérrel biztosítanak, s az egészet dominálja a mélybarnából arany-okkerig vibráló könnyed vasszerkezet. A kitért ablakrész

fényviszonyai némi mozgással járulnak az egészhez. A látvány eszünkbe juttatja Mark Rothkót és Károlyi Zsigmond eleganciáját.

És következzen egy teljesen más, egy teljesen másféle mű: a kindertojásokba rejtett „surprise” figurák tömege a strandhomokon. Tarka kavalkád, egy Spitfire vadászgéppel, fent egy Ratával, a képzeletet felülmúló sokféle agyament színes figurával. Az itt jelenlevő sokadalom a virtuális emberiség képviselője, egy virtuális jövő ábrázolása. Tobey-re emlékeztet, bár ő sohasem tarka, viszont Chuck Close, főleg élete vége felé, olyan volt, mint Pácser a kindertojásaival.

Összefoglalás: Van a művész ideája, kiválogatja a kellő rész-elemeket, és ezekkel kompozíciót épít. A már megnevezhető, minősített térben viszonyokat teremt leendő műve összetevői között, és az így létesült történet elkezd mesélni önmagát. Így dolgozik egy művész, így dolgozik Pácser Attila. Isten éltesse Pácser Attilát!

Konkoly Gyula